

Euroopa Ülemkogu

Euroopa Liidu liikmesriikide riigipead või valitsusjuhid kohtuvad Euroopa Ülemkogul (European Council, ülemkogu), mida sageli nimetatakse mitteametlikult ka ELi tippkohtumiseks. Ülemkogu kohtumisi on oluline eristada Euroopa Liidu Nõukogust (Council of the European Union) ehk ministrite nõukogust, sest need on kaks erinevat ELi institutsiooni. Samas on side kahe tasandi vahel äärmiselt tihe, sest ülemkogu valmistatakse ette ministrite nõukogu tasandil (nt ülemkogu järelduste eelnõu arutab üldasjade nõukogu).

Euroopa Ülemkogu annab liidule selle arenguks vajaliku tõuke ning määrab kindlaks selle poliitilised sihid ja prioriteedid. Kuni Lissaboni lepingu jõustumiseni ei olnud Euroopa Ülemkogu ametlikult ELi institutsioon, vaid poliitiline institutsioon (Euroopa Liidu Lepingu artikkel 15).

Peale liikmesriikide riigipeade või valitsusjuhtide kuuluvad Euroopa Ülemkogu koosseisu ka alaline ülemkogu eesistuja ja komisjoni president ning ülemkogu töös osaleb ka liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja. Enne Euroopa Ülemkogu kohtumiste algust kohtutakse tavaliselt Euroopa Parlamendi presidendiga. Erinevalt Euroopa Liidu Nõukogu tööst, kus ministritele lisaks saab istungisaalis viibida ka teatud arv ministrit saatva delegatsiooni liikmeid, viibivad ülemkogu kohtumisel istungisaalis riigipead või valitsusjuhid üksi. Kui riigipea või valitsusjuht kohtumisel osaleda ei saa, palub ta mõne teise liikmesriigi liidril ennast esindada.

Ülemkogu käib koos vähemalt kaks korda poole aasta jooksul oma eesistuja kutsel. Peale korraliste ülemkogu kohtumiste toimuvad sageli ka erakorralised ja mitteametlikud kohtumised.

Ülemkogu alaline eesistuja valitakse ülemkogul kvalifitseeritud häälteenamusega kaheks ja pooleks aastaks, teda võib ühe korra tagasi valida. Ülemkogu eesistuja ülesanded on juhatada ja suunata ülemkogu tööd, tagada koostöö komisjoni presidendiga ja üldasjade nõukogu töö alusel ülemkogu töö ettevalmistamine ja järjepidevus, püüda aidata kaasa ühtekuuluvuse ja konsensuse saavutamisele ning esitada pärast iga istungit Euroopa Parlamendile aruanne. Ülemkogu ettevalmistusi koordineerib ja korraldab alalise eesistuja kabinet.

Ülemkogu eesistuja tagab oma tasandil ja oma ametikohal liidu esindamise ELi välissuhete ühist välis- ja julgeolekupoliitikat puudutavates küsimustes, ilma et see piiraks liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja volitusi.

Ülemkogu teeb otsuseid konsensuse alusel, juhul kui Euroopa Liidu aluslepingud (aluslepingud) ei näe ette teisiti (teatud küsimustes kasutatakse ka liithäälteenamust ja kvalifitseeritud häälteenamust). Ülemkogu liige võib hääletamisel peale iseenda esindada veel ainult ühte liiget. Selliste otsuste vastuvõtmist, mis nõuavad ühehäälsust, ei takista isiklikult kohalviibivate või esindatud liikmete hääletamisest hoidumine. Kvalifitseeritud häälteenamusega hääletamisel kohalduvad ülemkogu suhtes samad hääletuspõhimõtted nagu hääletamisel nõukogus (vt käsiraamatu alapeatükist 2.4. Otsuste vastuvõtmine). Hääletamine või muul viisil kui konsensusega otsuste vastuvõtmine on ülemkogul siiski väga erandlik.

Vastavalt ülemkogu kodukorrale esitab ülemkogu eesistuja ülemkogul käsitletavatest teemadest esialgse päevakorra versiooni vähemalt neli nädalat enne kohtumise toimumist. Riigipead või valitsusjuhid arutavad enamasti üksikuid teemasid, mille suhtes on liidu edasise arengu kavandamiseks vaja poliitilistes suunistes kokku leppida. See tähendab sageli poliitiliste otsuste tegemist ka sellistes küsimustes, kus Euroopa Liidu Nõukogu eri koosseisud ei ole ministrite tasandil kokkuleppele jõudnud, enamasti on need valdkondade vahelised või horisontaalsemad küsimused. Riigipead või valitsusjuhid kiidavad heaks Coreperi ning üldasjade nõukogu ette valmistatud detailsemad nn ülemkogu järeldused, mis üldiselt kujutavad endast suuniseid liidu edasiseks tööks. Täpsemad sätted ülemkogu tööks on kehtestatud ülemkogu **kodukorraga**.

Käsiraamatu artikli viimane uuendus 23.10.2024